

การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิต
ระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ
The Development of Learning Management According to
Suppurisadham 7 to Achieve for Bachelor Degree Suphanburi
Srisuvarnabhumi Buddhist College

พระสามารถ จตตมโล (โพธิ์แก้ว) ¹ สมชัย ศรีนोक² นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ³
Phra Samart Jattamalo (Phokeaw), Somchai Srinok, Niwes Wongsuwas

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ, เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และศึกษาความคิดเห็น ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ที่มีต่อพัฒนาคู่มือจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) กับกลุ่มประชากร จำนวน 20 รูป เครื่องมือที่ใช้คือคู่มือการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-testผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า 1) ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ มาตรฐาน เท่ากับ $(E_1) 85.00 / (E_2) 87.50$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้จัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีคะแนนที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยมี คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้เท่ากับ 26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 1.87 และมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังการใช้ชุดการเรียนรู้เท่ากับ 35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 2.21 และค่า t-Test - 16.22 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติระดับ 0.05

Received: 2021-09-16 Revised: 2022-05-19 Accepted: 2022-05-30

¹ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Department of Social Studies Teaching, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: sairoong.bub@mcu.ac.th

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

3) ผลการศึกษาความคิดเห็นของนิสิตต่อชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ พบว่า โดยรวมทุกด้านนิสิตมีความพึงพอใจมาก ($\bar{X}$) = 4.18, S.D. = 0.79) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ (Keywords): การพัฒนา; การจัดการเรียนรู้; ผลสัมฤทธิ์

Abstract

The research objectives as follows: To develop the effectiveness, compare the achievement of pre-test and post-test **and** study the opinions of Bachelor Degree Suphanburisrisuwanpu towards development of learning management according to Sappurisdham 7 to achieve for Bachelor Degree Suphanburisrisuwanpu. This research work was a kind of Pre-Experimental Qualitative Research done with the sampling group of 20 Bachelor Degree. The tool used in this research work was learning management with pre-test and post-test and the satisfaction assessment form. All of data in this research work analysed with Means, Percentage, Standard Deviation and T-test. The results of the research work were as follows: 1. Development of learning management according to Sappurisdham 7 to achieve for Bachelor Degree Suphanburisrisuwanpu found effective along the standard criterion which was equal to (E1) 85.00/(E1) 87.50 according to the specified criteria of 80/80. 2. The comparison of the achievement of pre-test and post-test of learning management according to Sappurisdham 7 to achieve for Bachelor Degree Suphanburisrisuwanpu found obviously effective towards their learning with average high scores of (X) before applying learning management which was equal to 26, the Standard Deviation (S.D) is equal to 1.87. Moreover, the average scores (X) after applying learning management which was equal to 35, the Standard Deviation (S.D) was equal to 2.21 and T-test value is -16.22. It could be concluded that the average scores after applying learning management were higher than the average scores before applying learning management with statistical significance at 0.05. 3. The study of the opinions of towards learning management according to Sappurisdham 7 to achieve for Bachelor Degree Suphanburisrisuwanpu found that Bachelor Degree were so satisfied with all of every aspects (X) = 4.18, S.D. = 0.79) according to the hypothesis.

Keyword: Development; Learning; Achievement

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นการพัฒนาความรู้ เพื่อให้ชีวิตเกิดการเปลี่ยนแปลงและพร้อมที่จะดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ เป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ทั้งนี้การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการขัดเกลาทางสังคมโดยผ่านกระบวนการศึกษาที่ถูกต้องจะเป็นการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองพัฒนาครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นการพัฒนาและเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาบุคลากรของชาติทำให้พฤติกรรมและการดำเนินชีวิตเป็นไปในทางสร้างสรรค์สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม มั่นคง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความรู้คู่คุณธรรมในทางพระพุทธศาสนาถือว่าการศึกษเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นผู้มีชีวิตที่ดีงาม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและเกื้อกูลแก่สังคม การศึกษาคือการพัฒนามนุษย์ให้เจริญขึ้น มนุษย์ที่ยังไม่พัฒนาจะต้องอาศัยตัวแทนมานำชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อสนองความต้องการทางด้าน ตา หู จมูก ลิ้น และกาย หรืออายตนะทั้งหลาย เพราะมนุษย์ยังมีอวิชชาไม่รู้ว่าจะอะไรดี อะไรชั่ว อะไรเป็นประโยชน์ อะไรไม่ใช่ประโยชน์อย่างแท้จริง จึงยังต้องเอาความรู้สึกรู้ชอบไม่ชอบ เกลียด กลัว หรือปรารถนา มาเป็นเครื่องนำชีวิตในยุคโลกกาวิวัฒน์ ความเจริญเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทำให้นิสิตนักศึกษาเกิดการเรียนรู้และเรียนแบบในทางที่ผิด ๆ และในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมทางตะวันตกก็เข้ามาสู่ประเทศไทยและขัดต่อคุณธรรมความดีงามของสังคมไทย จากความเจริญทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์จึงก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ส่งผลกระทบต่อการเรียนและการดำเนินชีวิตประจำวันโดยเฉพาะในกลุ่มนิสิตนักศึกษา (สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, 2559)

จะเห็นได้ว่า นิสิตนักศึกษาในปัจจุบันเริ่มมีแนวคิดและพฤติกรรมที่เสื่อมถอยจากคุณธรรมอันดีงามของสังคมไทย ทำตัวออกห่างจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาขาดหลักเหตุและผลในการตัดสินใจ ไม่สามารถวางตนให้เหมาะสมตามสภาวะและวุฒิภาวะของตนเอง มีการใช้จ่ายทางสถานการณ์เงินฟุ่มเฟือยโดยไม่รู้จักประมาณ แสดงออกถึงความไม่เคารพยำเกรงต่อครูบาอาจารย์และผู้อาวุโส ไม่รู้จักกาลเทศะแบ่งเวลาไม่เป็นปฏิบัติตนคล้อยตามกระแสสังคม และไม่รู้จักเลือกคบบุคคลตามความเหมาะสม สถานศึกษาจึงกลายเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพนักเรียนนักศึกษาให้มีความรู้ ทักษะความสามารถทั้งจิตใจ ร่างกาย ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นผู้นำมีการคิดวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” รอบคอบทุกมิติอย่างสมดุลเพียบพร้อมทั้งด้าน “คุณธรรม” และ “ความรู้” ด้วยจิตสำนึกรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียร อันจะเป็น “ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ให้นักเรียนนักศึกษาพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นและสังคมที่สงบสันติสุข มีเสถียรภาพและเป็นธรรม ในการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นำไปสู่สังคมที่ร่มเย็นเป็นสุขจึงทำให้การดำเนินชีวิตมีความสุข การดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมให้มีความสุข ควรต้องยึดหลักพุทธธรรมสำหรับคุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดีที่เรียกว่าสัปปริสธรรม 7

ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะสามารถพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นคนดีตามหลักทางพระพุทธศาสนา มีองค์ความรู้และสามารถที่นำไปประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องดีงาม ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ครองตนได้และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์หรือเป็นคนที่ดีโดยหันไปสู่ความเจริญก้าวหน้า (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต), 2559)

หลักสัปปริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ในธัมมัญญสูตร 7 ประการ คือ 1) เป็นธรรมมัญญ รู้จักรธรรม 2) อตถัญญ รู้จักอรรถ 3) อตตัญญ รู้จักตน 4) มัญญตัญญ รู้จักประมาณ 5) กาลัญญ รู้จักกาล 6) ปริสสญญ รู้จักบริษัท 7) ปุคคปรรอญญ รู้จักเลือกคบคน (อง.สตุตท. (ไทย) 23/68/143-146.)

หลักสัปปริสธรรม 7 เป็นธรรมที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ขึ้น อันได้แก่

ขั้นที่ 1 ธัมมัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักเหตุ หมายถึง ความเป็นผู้รู้หลัก คือความเป็นผู้รู้จักว่าสิ่งนี้เป็นเหตุของสิ่งนั้น สิ่งนั้นเป็นเหตุของสิ่งนี้ เช่น รู้ว่าอะไรคือความสุข อะไรคือความทุกข์ รู้ว่าอะไรคือต้นเหตุของปัญหา รู้จักว่ากำลังเรียนรู้เรื่องอะไร อะไรคือสิ่งที่กำลังเรียนรู้

ขั้นที่ 2 อตถัญญตา คือ ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล หมายถึง รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมายของหลักธรรมหรือหลักการกฎเกณฑ์ หน้าที่ รู้จักประโยชน์ที่ประสงค์รู้ผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลัก ผู้ที่มีจุดมุ่งหมายรู้ประโยชน์ที่ต้องการหรือรู้จักผลที่จะได้รับรู้ค่านิยมแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ มีจุดมุ่งหมายอะไรรู้ว่าเพราะเหตุใดจึงทำให้เกิดผลเช่นนั้น รู้ว่าควรปฏิบัติอย่างไรจึงจะเกิดผลสำเร็จตามที่ต้องการ เมื่อตัดสินใจทำสิ่งใดก็จะทำด้วยความรอบคอบ ไม่วู่วาม มีจิตใจกว้างขวาง

ขั้นที่ 3 อตตัญญตา คือ ความรู้จักตน หมายถึง รู้ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถและคุณธรรมต่าง ๆ เป็นต้น ของตนตามจริงรู้ว่าตนเองเป็นใครอยู่ในสถานะใดของหน่วยงานใดควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร เช่น รู้ว่าตนเองมีความสามารถด้านใดถนัดแบบใดควรจะช่วยเหลือผู้อื่นอย่างไร คือมีสติปัญญาอยู่ในระดับใดแล้วประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมแก่ภาวะของตนเพื่อให้เกิดผลดีสามารถวิเคราะห์ตนเองได้ว่ามีความบกพร่องในเรื่องใด อย่างไรและรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นเป็นต้น คำว่ารู้จักตนนั้นยังเป็นการรู้จักดี รู้จักชั่ว อะไรควรทำไม่ควรทำเมื่อทุกคนสามารถเข้าใจตนเองได้ ก็จะไม่ก่อปัญหาที่ส่งผลให้ตนเองและผู้อื่นต้องเดือดร้อน

ขั้นที่ 4 มตตัญญตา คือ ความรู้จักประมาณ หมายถึง รู้จักความพอเหมาะพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัย 4 คนุหิสรู้จักความพอเพียงรู้จักประมาณในการหาทรัพย์ รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์ เป็นต้น การประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ต้องมีความพอดีกันกำกับไว้ด้วยเสมอ ซึ่งความพอดีตามหลักพระพุทธศาสนาก็คือ การปฏิบัติสายกลางไม่ตึงไม่หย่อนเกินไป ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติธรรมหรือการงานที่ทำประสบผลสำเร็จ

ขั้นที่ 5 กาลัญญตา คือ ความรู้จักกาล หมายถึง รู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจการหน้าที่การงานหรือปฏิบัติการต่าง ๆ รู้จักจัดเวลาให้เหมาะสม

สมรู้ว่าจะเวลาไหนควรทำอะไร รู้ว่ากิจใดต้องใช้เวลาเท่าไรแล้วทำให้ตรงเวลาทำให้เป็นเวลาทำให้พอ กับเวลาและทันเวลาที่กำหนด เช่น ฝึกขู้จักเวลาในการทำกิจวัตร ไม่ว่าจะกวาดทำความสะอาดวัด ศึกษาเล่าเรียน ทำวัตรสวดมนต์ เป็นต้น ส่วนคลุ่สักรู้จักเวลาในการทำงาน รู้จักเวลาในการพักผ่อน เป็นต้น

ขั้นที่ 6 ปริสัณญตา คือ ความรู้จักบริษัั รู้จักชุมชน หมายถึง รู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมชน และ ชุมชนรู้จักมารยาท ระเบียบวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณี และรู้ข้อควรปฏิบัติอื่น ต่อชุมชนนั้น ๆ รู้ กิริยาที่พึงประพฤติต่อชุมชนนั้น ๆ สังคมนั้น ๆ ว่าชุมชนนี้ สังคมนี้อเมื่อเข้าไปอยู่ด้วยจะต้องประพฤติ ปฏิบัติตนอย่างไร ควรโอภาปราศรัยอย่างไร แล้วประพฤติตนให้เหมาะสมกับที่ประชุมชุมชน สังคม นั้น ๆ ไม่ทำตัวเป็นคนขวางโลกเป็นต้น เพื่อการช่วยเหลือการสงเคราะห์การบำเพ็ญประโยชน์ต่อ ชุมชนนั้น ๆ

ขั้นที่ 7 บุคคลปรอปรัญญตา คือ ความรู้จักบุคคล หมายถึง รู้ความแตกต่างระหว่าง บุคคลโดยอัยาศัยความสามารถและคุณธรรมเป็นต้น เพื่อปฏิบัติต่อผู้นั้นโดยถูกต้อง เช่นควรคบ หรือไม่ควรจะเกี่ยวข้องจะใช้จะยกย่องจะตำหนิหรือแนะนำสั่งสอนอย่างไรจึงจะได้ผลเป็นต้น รวมทั้ง เข้าใจธรรมชาติของคนที่รู้ความแตกต่างของบุคคล และรู้ว่าควรจะทำปฏิบัติต่อบุคคลแต่ละประเภท อย่างไรจึงจะเหมาะสม (พระทองพจน์ ธีรธมโม (พรมราช), 2561)

คนที่จะเป็นคนดีได้จึงต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาขัดเกลาหล่อหลอม ให้เกิดการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนและการดำเนินชีวิตในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม และดีงาม เพื่อให้ไม่ขัดต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนาและสังคมไทย จึงต้องอาศัยหลักสัปปริสธรรม 7 ประการ ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับสัตบุรุษหรือหลักธรรมสำหรับคนดีเข้ามามีส่วนในการจัดการ เรียน เพื่อเป็นการพัฒนานิสิตนักศึกษา ให้ผู้นั้นมีความรู้คุณธรรมมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขใน สังคม ซึ่งจะต้องมีความสมบูรณ์ด้านสติปัญญา ร่างกาย คุณธรรมจริยธรรม และการอยู่ร่วมกันใน สังคม (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, [ออนไลน์])

ดังนั้น หลักสัปปริสธรรม 7 จึงเป็นหลักธรรมสำหรับคนดีหลักปฏิบัติสำหรับเป็นคนดี หรือ คุณธรรมที่ปฏิบัติให้เป็นคนดีโดยแท้ หรือเป็นคนดีโดยสมบูรณ์ มี 7 ประการ ประกอบด้วย 1) อัมมัญญา คือ รู้จักธรรมคือเหตุ 2) อตถัญญา คือรู้จักธรรมคือผล 3) อตตัญญา คือความเป็น ผูู้จักตน 4) มัตตัญญา คือ ความเป็นผูู้จักประมาณ 5) กาลัญญา คือ ความเป็นผูู้จักกาล 6) ปริสัณญตา คือความเป็นผูู้จักชุมชน 7) บุคคลปรอปรัญญตา คือ ความเป็นผูู้จักเลือกคบบุคคล (จรัส พยัคฆราชศักดิ์ และคณะ, 2559)

ผู้วิจัยจึงเห็นว่านิสิตนักศึกษาควรได้รับการพัฒนาการศึกษาและควบคู่กับการพัฒนาขัด เกลาจิตใจ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ในการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อพัฒนาตนให้เป็นคนดี เป็นคนที่มีคุณภาพเป็นคนที่ดีสังคมยอมรับด้วยเป็นผูู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล

รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ตามสถานะของตนเองและนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวันเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทางผู้วิจัย จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามหลัก
สัปปริสธรรม 7 เพื่อผลลัพธ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ และ
นำไปเป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของนิสิตระดับปริญญาตรี
วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ให้มีความสุขในการศึกษาและดำเนินชีวิตให้มีประสิทธิภาพ
ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของนิสิตระดับ
ปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนการใช้ชุดการจัดการเรียนรู้
ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณ
ภูมิ ที่มีต่อพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

วิธีการดำเนินการวิจัยฉบับนี้ เป็นการวิจัยด้วยรูปแบบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบบทดลอง
ขั้นต้น (Pre-Experimental Research) คือ การวิจัยเชิงทดลอง เกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือการจัดการ
เรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ เพื่อผลลัพธ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรี
สุวรรณภูมิ โดยใช้แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest
Desing)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 266 รูป/คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตระดับ
ปริญญาตรี หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยสงฆ์
สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ จำนวน 20 รูป โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบทดสอบในการจัดการเรียนรู้ตามหลัก
สัปปริสธรรม 7 ที่ปรับแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเชิงเนื้อหา (Content
Validity) ของคู่มือการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบการเรียน แล้วนำผลการตรวจสอบมาหาค่า
ดัชนีความสอดคล้อง IOC หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ความเชื่อมั่นของ

แบบทดสอบ (Reliability) หาค่าวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre-test) และ (Post-test) มีค่า IOC = 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าความเบี่ยงเบน (S.D.) วิเคราะห์หาค่าคุณภาพของเครื่องมือ ตรงตามเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC ความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) และ วิเคราะห์หาค่า t-test

ผลการวิจัย (Research Results)

ตอนที่ 1 การพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังปรากฏ ในตารางที่ 1 ดังนี้

แสดงตารางที่ 1 ค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

คะแนน	จำนวน คน	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ค่า ประสิทธิภาพ ร้อยละ (P)
คะแนนเฉลี่ยจาก คะแนนที่ได้ ระหว่างเรียน จากคะแนนแบบสังเกต พฤติกรรมรายบุคคล (E1)	20	120	102	3.43	85.00
คะแนนเฉลี่ยที่ได้ จากการทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์หลังใช้ชุด การเรียนรู้ (E2)	20	40	35	2.21	87.50

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากคะแนนที่ได้ระหว่างเรียนจากคะแนนแบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล ทั้ง 4 ชุดการเรียนรู้ (E_1) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 102.00 จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน คิดเป็นร้อยละ (P) 85.00 คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังใช้ (E_2) มี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 35.00 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ (P) 87.50 จากผล

ข้างต้น แสดงว่า ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิที่ผู้วิจัยได้ สร้างขึ้น นั้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ (E_1) 85.00 $/(E_2)$ 87.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

ตอนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นที่ 1 หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ที่มีต่อชุดการเรียนรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้ตาม หลักสัปปริสธรรม 7

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นที่ 1 หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ที่มีต่อชุดการเรียนรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ดังปรากฏในตารางที่ 2 ดังนี้

แสดงตารางที่ 2 ผลรวมการศึกษาความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นที่ 1 หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ที่มีต่อชุดการเรียนรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

ความคิดเห็น	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ด้านเนื้อหา	4.25	0.80	มาก	1
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.16	0.84	มาก	4
3. ด้านชุดการเรียนรู้	4.20	0.82	มาก	2
4. ด้านการวัดประเมินผล	4.08	0.82	มาก	5
5. ด้านคุณประโยชน์จากชุดการเรียนรู้	4.18	0.68	มาก	3
รวมทุกด้าน	4.18	0.79	มาก	

จากตารางที่ 2 แสดงผลรวมความคิดเห็นของนิสิตหลังใช้ชุดการเรียนรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านเนื้อหา ลำดับที่ 2 คือ ด้านชุดการเรียนรู้ ลำดับที่ 3 คือ ด้านคุณประโยชน์จากชุดการเรียนรู้ ที่ 4 คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และลำดับที่ 5 คือ ด้านการวัดประเมินผล โดยรวมทุกด้าน นิสิต มีความคิดเห็นมาก ($\bar{X}$) = 4.18, S.D.= 0.79

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ดังปรากฏในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบก่อนและคะแนนทดสอบหลังการเรียนการสอนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

การใช้ชุดการเรียนรู้	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน	
		มาตรฐาน (S.D.)	t
ก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้	26	1.87	- 16.22
หลังการใช้ชุดการเรียนรู้	35	2.21	

*p <= 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า หลังจากการเรียนการสอนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีคะแนนที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้ เท่ากับ 26, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 1.87 และมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังการใช้ชุดการเรียนรู้ เท่ากับ 35, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 2.21, และค่า t-Test - 16.22 ซึ่งคะแนน เฉลี่ยหลังการใช้ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการสร้างชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 85.00/87.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้อง กับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่กำหนดไว้ว่า ชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม

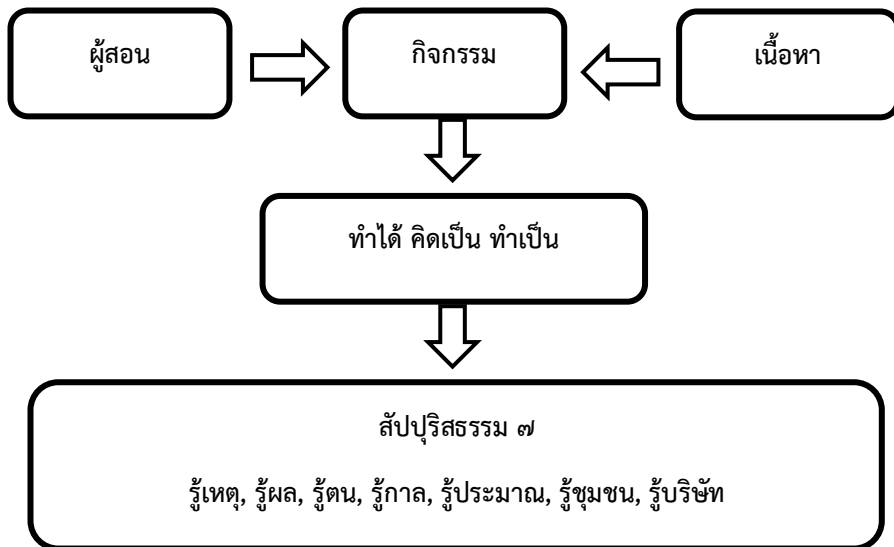
7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ที่สร้างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ทำให้ได้ทราบว่าเป็นเพราะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดการเรียนรู้ทางด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบตามระบบของการวิจัยตั้งแต่ต้น รวมถึงเรื่องการจัดทำเนื้อหาข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ นำมาสร้างเป็นชุดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ คำนำ สารบัญ คำชี้แจงในการใช้ชุดการเรียนรู้ ใบความรู้สำหรับ นิสิต ใบกิจกรรม ใบงาน แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เฉลยแบบทดสอบ จากการศึกษา ของผู้วิจัยได้จัดทำตามขั้นตอนการสร้างชุดการเรียนรู้ ได้แก่ วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการกำหนดเป้าหมายหรือแนวทางการปฏิบัติ ออกแบบหรือสร้างชุดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกสื่อหรือเตรียมสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ พบว่า หลังจากการเรียนรู้การสอนด้วยชุดการเรียนรู้ เรื่อง การใช้หลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีคะแนนที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้เท่ากับ 26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 1.87 และมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังการใช้ชุดการเรียนรู้เท่ากับ 35, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 2.21, และค่า t-test -16.22 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 เพราะผู้สอนได้ออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับแต่ละแผนการสอนให้นักเรียนได้เข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น การเป็นกันเองระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนให้นิสิตได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้ด้านเครื่องมือได้ลงมือใช้ เรียนรู้ได้จากการฟัง การดู การลงมือทำ ทำให้ผลการเรียนนั้นมีผลสัมฤทธิ์มากกว่าก่อนเรียน แบบฝึกหัดผู้สอนได้ออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของชุดการเรียนรู้

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนิสิตมีต่อชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ พบว่า โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ลำดับที่ 2 คือ ด้านชุดการเรียนรู้ ลำดับที่ 3 คือ ด้านวัตถุดิบประกอบจากชุดการเรียนรู้ ลำดับที่ 4 คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และลำดับที่ 5 คือ ด้านการวัดประเมินผล โดยรวมทุกด้าน นิสิตมีความคิดเห็นมาก ($\bar{X}$) = 4.18, S.D. 0.79) ทำให้ได้ทราบว่าการเรียนการสอนมีความเหมาะสมและเป็นลำดับขั้นตอนในการเรียนรู้ ชุดการเรียนรู้นี้มีทั้งการอ่าน การฟัง ให้นิสิตได้พูดสอบถามหาคำตอบร่วมกันในการมีส่วนร่วมหรือแบบฝึกหัดต่าง ๆ ที่ผู้สอนจัดทำแล้วมีความสอดคล้องกับชุดการเรียนรู้ให้นิสิตไม่เกิดการสับสน และยังได้ให้นิสิตได้ค้นคว้า หรือศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้ต่อยอดความรู้ ความจำ การดู

องค์ความรู้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผลจากการศึกษาพบว่า องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยการนำหลักธรรมสัปปริสธรรม 7 มาบูรณาการเพื่อช่วยในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีรูปแบบดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยการพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ

บทความนี้ ผลการศึกษาพบว่า ชุดการเรียนรู้เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนตามจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพโดยการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของนิสิตและเหมาะสมกับเวลาที่มีอย่างจำกัด เพราะชุดการเรียนรู้ฉบับนี้มีบทบาทมากต่อการเรียนเนื่องจากเป็นตัวกลางส่งเสริมให้นิสิตได้เรียนรู้ตามศักยภาพของตน กับการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้ เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระการเรียนรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่พึงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่ได้วางเอาไว้ ยังจะสามารถช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว และยังช่วยแก้ปัญหาในการเรียนการสอนอันเนื่องมาจากครูและความสามารถของนิสิตแต่ละคน และยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงจากผลวิจัยและจากความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ซึ่งสรุปประเด็นได้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เพื่อพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนให้นิสิตมีความเข้าใจ และเข้าถึงที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ควรมีการเพิ่มอุปกรณ์การเรียน สื่อการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ที่ส่วนใหญ่ยังขาดแคลนให้เพียงพอ และควรเป็นสื่อที่มีความทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาการสอนให้ดียิ่งขึ้น

1.3 ครูผู้สอนควรแนะนำให้นิสิตมีการเรียนรู้เรื่องการใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 รู้จักทำงานเป็นกลุ่มช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จัดกิจกรรมทัศนศึกษาหาความรู้นอกพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยควรสร้างชุดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อได้ให้ผู้เรียนได้เกิดเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

2.2 ผู้วิจัยควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ ของนิสิตในรายวิชาต่าง ๆ ต่อไป

2.3 ผู้สร้างชุดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ควรมีการทดสอบความรู้ก่อน และหลังเรียน เพื่อทดสอบความรู้ว่าในการเรียนการสอนนิสิตมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่

เอกสารอ้างอิง (References)

จรัส พยัคฆราชศักดิ์ และคณะ. (2559). *คู่มือการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ม.3*. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์วัฒนาพานิชจำกัด.

พระทองพจน์ ธีรธมโม (พรมราช). (2561). หลักสัปปุริสธรรมกับการแก้ไขวิกฤติปัญหาสังคม.

วารสารสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 6(1), 35.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2559). *ธรรมานุญชีวิต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. (2559). ภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา. *วารสารครูศาสตร์ปริทรรศน์*. 1(1), 25.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2563).

แผนการพัฒนาศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. ฉบับที่ 12(พ.ศ.2560 – 2564). สืบค้น

17 มกราคม 2563, จาก www.bps.sueksa.go.th.